

Отырар аудандық орталықтандырылған «Отырар»
кітапхана жүйесі КММ-сі

Кітапхананы дамыту бөлімі

Кітапханадағы жаңа инновациялық көпшілік жұмыс формалары

Әдістемелік құрал

Отырар 2025

*Кітапханадағы жаңа инновациялық көпшілік жұмыс формалары:
[әдістемелік құрал] Кітапхананы дамыту бөлімі/ Құраст.
Г.Дәулетова.- Отырар,-2025.-12 бет.*

АЛҒЫ СӨЗ

«Біліп қана қою – аз, сол білгенінді
жұмыста қолдана білуің керек, ниеттену
ғана сол ниетінді іске асыруың керек»

И.Гете

Кітапхананы дамыту бөлімі **«Кітапханадағы жаңа инновациялық көпшілік жұмыс формалары»** тақырыбында әдістемелік құрал құрастырып шығарып отыр.

Бұл жинақта кітапханадағы жаңа инновациялық жұмыстың түрлерін кітапхана жұмысында пайдалану жолы, анықтамалық ретінде жаңа жұмыс түрлеріне түсініктеме берілген. Жинақ кітапханашыларға, мәдениет мекемелерінің қызметкерлеріне және оқырмандардың кең тобына арналған. Сондай – ақ бұл жинақ кітапханашылар мен оқырмандардың жаңа терминдерді игеруіне мол мүмкіндік береді.

Жаңаша іс – шаралар кітапхана жұмысының тиімді нысаны болып табылады. Осындай шаралар өткізу арқылы кітапханашылар өзін шығармашыл тұлға, өз ісінің шебері ретінде танытады және оқырмандарды кітап оқуға тарта алады.

Кітаптар керуені – әр түрлі тақырыптағы кітаптың тұсаукесеріне арналған шара. Мысалы, жаңа және ұмытылған кітаптар керуені.

Bookcrossing (ағылшын тілінен - «кітапты жылжыту»). Bookcrossing мәні өте қарапайым: оқырман кітап оқығаннан кейін, оны оқушы көп жиналатын жерге қалдырады. Бұл кітапты басқа оқырман тауып оқиды. Оқып болған соң, ол да солай істейді. «Өзің оқы - басқасына бер» принципі.

Bookcrossingge әркім өз үлесін қоса алады - оқылған кітапты кітапханаға әкеліп, осылайша ол жаңа оқырмандарды табу үшін қызықты саяхатты бастайды. Пайдалы оқырман - француз тілінен аударғанда бір немесе бірнеше қатысушылардың құрметіне арналған қойылым.

Пайдалы оқырман - шарасы үздік оқырмандардың беделін нығайтуға бағытталған. Мұнда оқырманның өмірбаяны, оның кітапқа тәуелділігі және үй кітапханасындағы кітаптар көрмесімен танысу іс-шаралары ұйымдастырылады. Кітаптың мазмұнын, тұлғаның қалыптасуын және білімдегі рөлін көрсету қажет. Пайдалы оқырман іс-шарасын «Менің сүйікті кітаптарым» атты кітап көрмесімен жалғастырады.

Библиомарафон - бұл белгілі бір тақырыпқа, мерейтойлық күнге орай кітапхана қорын танымал ететін және ең жақсы оқырмандарды анықтайтын іс-шаралар кешені (акциялар, презентациялар, конкурстар және т.б.). Ол бірнеше кезеңдерде ұзақ уақыт бойы орын алуы мүмкін. Кітап марафонына қатысу үшін балалар библиофишкарлар ала алады.

Кітапханалық журфикс - алдын-ала белгіленген күні әр түрлі мамандықтағы қызықты адамдармен кездесу.

Библиофреш- (ағылшын тілінен. Fresh - «жаңа») – жаңа өнімдерге библиографиялық шолу.

Буктрейлер – бұл қысқа бейне жазба, ол кітаптың ең жарқын және қызықты сәттерін қамтиды, мазмұнын визуализациялайды. Фильм трейлеріне ұқсас. Негізгі міндеті – оқырманға кітаптар ұсыну және кітап оқуды насихаттау.

Әлемдік мәдени қауымдастықта кітап трейлері бөлек жанрға айналған. Кітап трейлерінің ұзақтығы 3 минуттан аспайды.

Библиоглобус – бұл әртүрлі елдердің тарихына, мәдениетіне, салт-дәстүрлеріне арналған іс-шара.

MemoryWatch – жастарға патриоттық тәрбие беруге көмектесетін шаралардың бірі. Бұл форма отандастарының ерліктеріне құрметпен қарауға арналған. Ардагерлермен кездесулер, патриоттық өлеңдер мен әндер конкурстары, ұжымдық көрсетілімдер мен фильмдерді талқылау, оқу конференциялары болуы мүмкін. Циклдің соңғы оқиғасы музыкалық және тақырыптық шығарма болады.

Кешті сүйетіндердің ерекше шарасы - бұл әдебиеттің белгілі бір жанрына арналған. Жанрдың ерекше жақтарына баса назар аударатын кеш.

Квест (ағылшын тілінен – іздеу) Бұл интерактивті шытырман ойын. Оның қатысушылары нүктелер бойынша қозғалады. Жалпы сценарий шеңберіндегі тапсырмаларды тауып, орындайды. Ойынның әр кезеңінде оқушылар шешуі керек жұмбақтар, кедергілер болады. Мәреге жеткендер басты құпияны біліп, сол үшін сыйлық алады!

Кітап қораптары. Кітапханашы балаларға үйден оқуға арналған кітаптарды арнайы іріктеуден өткізеді. Оқырман қай кітапты таңдайтынын көрмейді, өйткені кітаптар қалың қағазға оралған. Ерлігі үшін - сыйлық алады. Кітапты қайтарған кезде кітапханашы оқушымен оқыған кітабы туралы сөйлеседі. Жұмыстың бұл формасы оқырмандардың ұмытылған кітаптарға деген қызығушылығын жандандыруға мүмкіндік береді.

Кітап аукционы - әр қатысушы бұрын оқыған бір кітабын ұсынады, осылайша басқа тыңдаушылардың назарын аудартады. Ең көп дауыс жинаған оқырман жеңімпаз болып саналады.

Криптограмма - оқырмандар үшін шифрланған хабарлама. Жазушының аты, шығарма атауы болуы мүмкін. Оқылған кітаптардың оқу динамикасы қадағаланады. Стенд-экранда,

ұсынылған кітаптардың қасында кітап мазмұнына сәйкес суреттер қосады.

Лиbmоб. Кітапханаға бара жатқан мектеп оқушыларының блиц-сауалнамасына негізделген. Кітапханаға баратын жолды білетін оқушы күлімсіреген жүз алады. Білмейтін оқушыға кітапхана мекен-жайы және байланыс ақпараты бар күнтізбе беріледі. Кітапхананың имиджін арттырады.

Әдеби жәрменке - бұл бір уақытта өтетін шағын, бірақ әртүрлі іс-шаралар кешені. Викториналар, конкурстар, танымал адамдармен кездесулер, рөлдік ойындар, көркем өнерпаздар қойылымдары және ұтыс ойындар болуы мүмкін.

«Ілулі кітап» Акцияның мәні – оқуды танымал ету. Кезкелген оқырман өзінің сүйікті кітабын бір аптаға іле алады. Акцияның ұзақтығы - 3 ай. Акцияның нәтижелері бойынша сіз белсенді қатысушылардың сүйікті кітаптарының тізімдерін жасай аласыз. Сонымен қатар кітапхананың ең жақсы кітаптардың рейтингісін жасай аласыз. Акция барысында тек ең белсенді оқырмандар таңдалады. Акцияға қатысушылардың кітаптар тізімі сақталған. Кітаптың өзінде «Ілулі кітап» стикер белгісі орналастырылған.

Flashbook – презентация, дәйексөздер, суреттер, жеке тәжірибелер арқылы қызықты кітаптармен танысу.

Арт–кездесу – шығармашылыққа қызығушылық танытатындар, яғни музыка, кескіндеме, би немесе фотосуретке қызығушылықтары барлар үшін ұйымдастырылады. Арт-кездесу оқырмандардың өз таланттарын көрсету, шығармашылық белсенділікті арттыру, өзінің жаңа жақтарын ашу үшін тамаша орын.

Библиографиялық патшалық – әртүрлі библиографиялық жұмыстың жиынтығы. Бұл шарада библиографтар өздерінің барлық жұмысын ашып көрсете алады. Әртүрлі тапқырлық ойындарын ұйымдастырып, библиографиялық құралдарын таныстырып, оқырмандарды картотекамен жұмыс жасауға баули алады.

Библиокафе – бұл мәдени демалу орны және кітап оқуды ұнататындар арасындағы қарым-қатынас орны. Кітапхана

қызметкерлері «Библиокафеге» келушілерді әртүрлі талғамға сай кітаптармен таныстырады.

Библио-кросс – кітаптарды белгілі тақырыпқа немесе белгілі уақыт аралығында оқуға тартуға бағытталған акция.

Бақыттың кілті өз қолымызда – іскер қыз-келіншектер имидж-студиясы. Кітапты сүйіп оқытыр іскер қыз-келіншектермен кездесу. Барлық әйелдер үшін әйелдер жайлы көрмелер, сұрақ – жауап ойындар, слайд шоу, бейнебаяндар ұйымдастыруға болады.

Кітапханалық калейдоскоп – кітапханашы күніне арналып өткізуге болады, әр филиал өз іс-шарасын театрландырылған көріністе көрсетіледі, мысалы кітапхана өмірінен немесе пайдаланушы мен кітапханашы арасындағы қызықты жағдайлар туралы және т.б.

Кітапхана бульвары — кітап пен кітап оқуды жарнамалау мақсатында көшеде өткізілетін іс-шара *(балалардың мектеп жанындағы сауықтыру лагерінде демалуы кезінде жүзеге асырылуы мүмкін)*.

Әдеби жаңалықтардың дәмін тату — кітапханаға жаңадан келген әдебиеттерді аспаздық стильде ақпараттандыру.

Ток-шоу — қандай да бір мәселе талқылауға шығарылады. Қатысушыларға актерлер ойнаған бірнеше өмірлік жағдайларды талқылау ұсынылады. Кітапханашы талқылауға жетекшілік етеді. Мақсаты — оқырмандарды адамгершілікке тәрбиелеу.

Экстраваганза — керемет қойылыммен және сахналық әсерлерімен ерекшеленетін ертегі мазмұнын ұсыну. Сиқырлы, ертегідегі көрініс.

Флешбук — дәйексөздер, иллюстрациялар, жеке тәжірибелер және кітап туралы басқа мәліметтер арқылы қызықты кітаптармен таныстыру.

Библиогид – жаңа түскен әдебиеттерге немесе белгілі бір тақырып бойынша ақпараттық шолу жасау. Кітапхана шараларына ай сайын жасалатын анонс. Қысқалығымен және бізмезгілдігімен ақпараттың тығыздық деңгейімен ерекшеленеді.

«Оқырман рекордтары» конкурсы - бұл байқау оқуды белсендіруге бағытталған. Жыл жеңімпаздарын кітапхана мамандары оқырман талғамына сай номинациялар бойынша анықтайды:

- **«Адал дос»** (көп жылдан бергі кітапхана оқырманы)
- **«Әдеби гурман»** (ең үздік әдебиеттерді оқитын оқырман)
- **«Библиомарафонец»** (Белгілі бір уақыт ішінде кітапханаға ең көп келген оқырман)
-

Кітап премьерасы – жаңа шыққан кітаптың авторымен кездесу арқылы өтетін іс – шара, автор кітабының мазмұнын түсіндіреді, шығу тарихын әңгімелейді.

Онлайн кештер – әдебиетті насихаттаудың ұтымды жолы. Кештерді тақырыбы мен мазмұнына қарай: кездесу кеші, танымдық кеш, әдеби музыкалық кеш, әдеби портреттік кеш т.б. өткізуге болады.

Сыр-сандық – оқырмандардың үстелінің үстіне «сандық» қойылады. Кітапханашы сандықтың ішінен әдеби кейіпкерлерге қатысты әр түрлі заттарды шығарып, оның қай шығармаға қатысы барын сұрайды. Сұраққа дұрыс жауап берген оқырмандар марапатталады.

Ностальгия – өткенге арналған ойын-сауық – публицистикалық сипаттағы іс – шара. Мысалы, «Бұрын

танымал болған кітаптар», «Ұмытылған кітаптар», «Менің ата-анам оқыған кітаптар» және т.б

.
Кітап арқылы мейірім әлеміне – әлем және ұлт әдебиетінің озық үлгілеріндегі мейірім және ізгілік тақырыптарын таныту, оқыту арқылы рухани тәрбие беру жұмыстарын дамыту. Жұмыс аясында «Сенің ата-анаң оқыған кітап сәулесі» ретро-көрмелер шеруі, «Нұр шуақты кітаптар...» ізгілік дәрістері. Кітаптағы мейірім мен ізгілік тақырыптары арқылы рухани тәрбие беру, ата-аналар мен жасөспірімдердің қарым-қатынасын нығайтуға ықпал ету, жасөспірімдердің бойына адамгершіліктің асыл қасиеттерін дарыту көздері молаяды, қоғамдағы келеңсіз жағдайлардың алдын –алу нығаяды.

Қызықты кештермен, тартымды тақырыптарымен қонақжай қонақтарының ілтипатына ие болу.

- **«Премьер - оқырман»** - тек жаңа түскен кітаптарды оқитын оқырман.

- **«Жомарт сыйлаушы»** - кітапханаға ең көп кітап сыйлаған адам.

- **«Таңғажайып оқырман»** - кітапханашыларды таң қалдырушы оқырман т.б.

Библиошар – әртүрлі үрленген шарға қағазға жазылып сұрақтар жапсырылады. Оқырман шарды таңдар, ондағы сұраққа жауап береді. Дұрыс жауап берген оқырманға құрмет көрсетіледі.

Әдеби вернисаж – ақын-жазушылардың шығармаларында әдебиет, мәдениет, өнер саласындағы қайраткерлерге арналған әдеби портреттер. Бұл ойын түрінде өткізіледі. 2 топқа бөлініп, 1-ші топ әдеби портреттегі кейіпкерге аннотация беріп, шығармасынан үзінді оқиды. 2-ші топ сол кейіпкерді табу керек.

Шок-урок – өте өзекті мәселелерге арналған тақырыптарда бейнеслайд, бейнефильм көрсету арқылы түсіндіріліп көрсетіледі. Мысалы, СПИД, есірткі, темекенің зияны, экстремизм т.б.

Библиографиялық ойын - оқырмандардың ақпарат-библиографиялық білгірлігін дамытуға көмектесетін әдейі ұйымдастырылған көңіл көтеру. Библиографиялық ойындар балалардың анықтама әдебиетке, библиографиялық құралдарға қарауға ынталандырады, кітаппен жеке жұмыс істеуге машықтарды алуға көмектеседі.

Әдеби ойын - оқырмандардың әдеби білгірліктерін дамытуға көмектесетін әдейі ұйымдастырылған іс-шара. Түрлері: рольдік (оқырманның әдеби кейіпкеріне айналу) және интеллектілік (олардың негізінде кітаптың, оның авторын, кейіпкерлерін табу). Әдеби жұмбақтар (шығарма мен авторды кітаптың атауынан, кітап иллюстрациядан ойнап табатын); викториналар (балаларда еске алу, зеректікті дамытатын кітап мазмұны бойынша қызықты сұрақтар). Ойындар барлық жастық топтар оқырмандармен болу мүмкін. Ойынның тақырыбын белгілеп кітапханашы сұрақтар мен тапсырмалар дайындайды.

«Stop-кадр» /Stop-кадр/ – видеофильмнің бәр сәтімен (кадр) жұмыс. Кадрды экранда тоқтатып қойып, сұрақтар қою арқылы оқырманды диалогқа тартуға болады. Оқырмандармен жұптық жұмыс ұйымдастыруға да болады: оқырманның біреуіне кадрды көрсетіп, екіншісіне осы көріністі толықтай сипаттап беруін тапсыруға болады, екінші оқушы оған нақтылау сұрақтарын беру арқылы көмектесуіне болады.

Қазіргі таңда онлайн форматта, платформада кітапханалық жұмыстарды виртуалды насихаттауда, әлеуметтік желі беттерінде жан – жақты жариялауға болады.

Әлеуметтік желі бетінде жарияланатын кітапханалық жұмыстарды инновациялық бағытта креативті дамытып жасауға мол мүмкіндіктер жасалған. Әр маман өз жұмысын креативті ойлау мақсатында көрсетсе жоғары бағаға ие болады. Ол үшін жан – жақты онлайн курстарға, мастер кластарға қатысып, білімін көтеріп отыруы шарт.

Эрудит шоу - әр түрлі тақырыптар бойынша викторина (білгірлер сайысы) түрінде ұйымдастырылған ойын.

Кітапханадағы түн - қызықты іс-шара. Іс-шараны Жастар мерекелерінде (жас ақын, өнер адамдары т.б.) немесе Кітапханашылар күніне орайластыруға болады.

Әдеби ринг (жекпе-жек) – 3 кезеңнен тұрады. Ақынның немесе жазушының бір шығармасын таңдап алады.

I – кезеңде тұлғаның ғұмырнамасы туралы тест тапсырмасына 10 сұрақтан 5 жауабы бар тапсырма қарастырылады. Бұл кезең 10 минут уақыт беріледі.

II – кезеңде шығармаларының желісі бойынша ұяшықтарды ашып, кейіпкерлердің сипаты бойынша анықтау тапсырмасын орындайды.

III – кезеңде шығармалардан алынған үзінділердегі оқиғаларды қалай өрбігенін анықтау, оны талдау тапсырмасы беріледі.

«Алтын сақа» интеллектуалды ойыны – белгілі бір жазушының шығармасы бойынша берілген сұрақтарға жауап беру ойыны.

Мекен жайымыз:

Н. Оңдасынов көшесі, **2**

Аудандық орталық кітапхана

Сымтетік: 77-5-78

Электронды пошта: Otrar_kitap@mail.ru